Öppenhetsmärkning

En förstudie finansierad av .SE|Internetfonden
Slutrapport

2010-11-04

Juliagruppen

Karin Ajaxon

Pontus Walck

Isobel Hadley-Kamptz

Denna rapport publiceras med “Creative Commons Attribution 2.5 Sweden”–licens. För att se en kopia av denna licens, besök http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/se/ eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA.

Med andra ord: innehållet i rapporten får distribueras och bearbetas fritt så länge källan anges.

1 Inledning

När Piratpartiet våren 2009 fick en plats i EU-parlamentet verkade det som om internetfrågor på allvar skulle få en tydlig plats på den politiska agendan. Under hösten 2009 fortsatte förhandlingarna kring det så kallade Telekompaketet och nätneutralitet var en av de stora frågorna som användarorganisationer i Europa slogs för. Samtidigt kom de första anmälningarna enligt IPRED-lagen och Black Internet hotades med vite om de inte blockerade the Pirate Bay. Vissa internetoperatörer uttalade sig kritiskt mot utvecklingen och tog ställning för sina kunders integritet.

Det var med detta som bakgrund vi i Juliagruppen inledde en diskussion om en konsumentmärkning av internetaccess som ett möjligt sätt att uppmuntra nätneutralitet. Tanken var att en märkning av internetabonnemang skulle visa vilka internetoperatörer som levererade ett öppet internet och därmed lyfta bort en del av det politiska ställningstagandet från operatörerna till slutanvändarna.

Låt oss först definiera vad vi menar med öppenhet. När vi i rapporten, och i andra sammanhang, använder begreppet öppenhet om internetaccess så pratar vi om end-to-end–principen. Det är alltså inte frågan om exempelvis "öppna stadsnät" eller åtkomst till kablar för alla operatörer. Vi fokuserar på slutanvändarnas möjlighet att från sin egen uppkoppling få tillgång till hela internet.

Detta är grunden för den förstudie vi nu presenterar, med finansiering från .SE Internetfonden.

2 Mål och syfte

Syftet med projektet har varit att samla in synpunkter om nätneutralitet från svenska internetoperatörer. Projektet är tänkt som en förstudie för att besvara frågorna om internetoperatörerna kan komma överens om principer för nätneutralitet och om det skulle kunna leda till en konsumentmärkning.

Det övergripande målet är att aktualisera diskussionen om vad internet är och hur vi kan bevara det, och göra den till intellektuellt allmängods. På längre sikt vill vi i Juliagruppen bidra till att skapa en sådan medvetenhet och enighet kring vad som ska få kallas riktigt "internet" att Sverige kan leva upp till och befästa sitt rykte som ett nätpositivt land som värnar om öppenhet.

3 Projektbeskrivning

Under projektets gång har vi träffat operatörer och sakkunniga för att diskutera nätneutralitet och teoretiska och praktiska frågor. Dokumentationen från dessa möten samt Juliagruppens interna arbete ligger till grund för den här rapporten.

3.1 Projektgång

- Sammanställning av internetleverantörer och sakkunniga i Sverige.
- Inbjudan till och diskussion på en maillista.
- Separata möten med enskilda internetoperatörer samt Norska Post– og Teletillsynet och PTS.
- Debattinlägg i media.
- Seminarium[1] tillsammans med SNUS och .SE den 25/10 om Internet och mänskliga rättigheter, där nätneutralitet kommer vara ett av samtalsämnena.
- Deltagande[2] på Internetdagarna, med vidare diskussion kring öppenhetsbregreppet.

[1] http://www.iis.se/evenemang/internet-och-manskliga-rattigheter
[2] http://www.internetdagarna.se/program/seminarium/22

3.2 Maillistan

13 deltagare (exklusive Juliagruppen)

- Carl Albertsson, Blixtvik
- Daniel Westman, doktorand i rättsinformatik på Stockholms universitet (deltagit i egenskap av privatperson)
- David Mothander, Tre
- Erik Hörnfeldt, Tre
- Leo Chong, Ownit
- Minna Laurell, Telia Sonera
- Pär Nygårds, Almega It- och telekomföretagen
- Patrik Wallström, .SE
- Peter Thörnqvist, PTS (deltagit i egenskap av privatperson)
- Stefan Carlsson, PTS
- Patrik Fältström, Cisco/rådgivare åt Näringsdepartementet N/ITP i form av medlem i Regeringens IT-Råd.
- Peter Krantz, (deltagit i egenskap av privatperson))
- Mats Berggren, Umeå energi/Svenska stadsnätsföreningen
- Isobel Hadley-Kamptz, Jonatan Walck, Julia Skott, Karin Ajaxon, Marcin de Kaminski, Pontus Walck från Juliagruppen

Inbjudan till maillistan skickades ut till internetoperatörer[3] i Sverige en tid efter att information om själva projektet hade gått ut till samma sändlista. Vi fick även in intresseanmälan från ett antal personer som redan var involverade i debatten och som vi såg kunde tillföra något till samtalet.

3.3 Möten

Vi har haft fysiska möten med operatörerna Tre, Telia, Blixtvik, Black Internet och Bahnhof samt med PTS och via telefon med Norska Post- og Telestyret. Dessa har kretsat kring ett öppet samtal om själva begreppet "öppet internet", hur deltagarna ser på situationen i Sverige idag och hur de funderar kring framtiden. Vidare har deras syn på en branschöverenskommelse kartlagts, med eventuella hinder, förslag på kriterier och vilja att delta i en sådan.

3.4 Debattinlägg

- Internet är redan trasigt[4] i SVD 17/7, uppföljning hos Christopher Kullenberg[5][6] och Marcin de Kaminski[7]
- Blockering fungerar inte[8] -UNT 10/8
- Blogginlägg hos Johanna Nylander[9][10] och Christopher Kullenberg[11] 10/8, 11/8
- Konversation med Telias kundtjänst om begränsningar i deras mobila bredband[12]

[3] Alltele, Bahnhof, Basefarm, Black Internet, Blixtvik, Borenet, Boxer, Bredband2, Bredbandsbolaget, Comhem, C-sam, Ephone, Glocalnet, Gothnet, National Internet Service Provider, Netatonce, Ownit, Perspektivbredband, Riksnet, SSNF, T3, Tele2, Teliasonera, Tre, Tyfon

[4] http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/internet-ar-redan-trasigt_5004259.svd

[5] http://christopherkullenberg.se/?p=1600

[6] http://christopherkullenberg.se/?p=1608

[7] http://dekaminski.se/2010/07/internet-ar-redan-trasigt/

[8] http://www.unt.se/debatt/blockering-fungerar-inte-1011506.aspx

[9] http://johannanylander.se/2010/08/natneutralitiet-pa-agendan.html

[10] http://johannanylander.se/2010/08/mer-om-natneutralitet.html

[11] http://christopherkullenberg.se/?p=1641

[12] http://pad.telecomix.org/ep/pad/view/ro.wXSXuu3OEthY9d1C$uGB/rev.48

3.5 Övrigt

- Medverkade i rapport av PriceWaterhouseCooper för Näringsdepartementet *Nätneutralitet för Sverige*[13]
- Deltog i svar till EU kommissionens öppna konsultation *Net neutrality and the open internet*[14]
- Inbjudan till remiss Näringsdepartementet *Utredning om elektronisk kommunikation*[15]
- Inbjudna att samtala med etablerade intresseorganisationer, däribland EFF. Deltar på maillistor för IT–diskussion samt medverkar som representant för användarna i undersökningar och remissgrupper.

4 Utvärdering och analys

4.1 Maillistan

Av 25 inbjudna anmälde 7 representanter för internetoperatörer, Almega och SSNF intresse att medverka på listan. En operatör, Bahnhof, tackade nej till medverkan på listan men gav värdefull input via mail vid sidan av. Ytterligare en, Ephone, anmälde intresse för att medverka i fysiskt möte, men besvarade inte sådan förfrågan när det fanns möjlighet. Ytterligare 6 personer med expertis inom området anmälde intresse att medverka på maillistan.

Maillistan har främst nyttjats av de sakkunniga och privatpersoner som engagerat sig i samtalet. Även efter önskemål om att alla medverkande på listan skulle presentera sig var det tyst från de operatörer som anmält sig till listan. Direkta frågor eller påståenden om specifika operatörer gav inte heller någon respons. Däremot tog en operatör direktkontakt utanför maillistan för att stämma möte och visa intresse för att samtala.

Detta ledde till en omstrukturering av projektets upplägg. I planen siktade vi på fysiska möten med flera operatörer i ett samtal om förutsättningarna för ett samarbete. Då ett sådant samtal inte gick att få till stånd på maillistan gjordes bedömningen att det effektivaste skulle vara separata möten med enskilda operatörer. Samtalet på maillistan fick ligga till grund för diskussionen under dessa möten, och fungerade lite som ett bollplank bland de som engagerat sig i debatten.

Ämnen som togs upp på maillistan

- Definition av internetaccess, hur bestämma vad som är internet? Går det att upprätta en definition som man kan jämföra faktiska produkter med?
- Kan en definition göras begriplig för allmänheten genom en märkning?
- Behövs det bättre verktyg för att mäta öppenheten som slutanvändare kan nyttja och förstå?
- Behöver avtalsfrågor ingå i kriterier för vad som är internetaccess?
- Går det att skydda ordet "internet" och hindra produkter som inte uppfyller kriterierna från att kallas internet, eller är det redan för sent?
- Är gemene man beredd att betala mer för att få öppet internet? Finns det några marknadsundersökningar?
- Riskerar vi att ett högt pris på riktig internetaccess slår tillbaka och leder till ökad inlåsning?
- En märkning eller standardisering blir en produkt i sig. Operatörerna måste vara med på banan.
- Finns det ett reellt problem i Sverige idag? Och vad är statens respektive marknadens roll för att eliminera ett eventuellt problem? Om det inte finns några problem i Sverige idag riskerar man oönskade konsekvenser om man intervenerar på marknaden i förhand.
- Problematiskt att det inte finns klar information om hur det som levereras till slutkund idag fungerar. Hur öppet är internet i Sverige?

[13] `http://stupid.domain.name/files/2010/08/Natneutralitet_for_Sverige.pdf`
[14] `http://werebuild.eu/wiki/images/c/cf/Telecomix-werebuild-net_neutrality_consultation.pdf`
[15] `http://notobsolete.org/remiss/sandlista.pdf`

- Bättre att ta diskussionen med marknaden INNAN det har gått så långt att eventuella regleringar från tillsynsmyndigheten tvingar aktörer att anpassa sina affärsmodeller.
- Vad är syftet med en varudeklaration av öppenhet? Politisk målsättning eller något marknaden behöver? Har inte markanden redan tillräckligt med incitament att lösa detta själva?
- Svårigheter för konsumenter att veta vad de kommer att behöva i framtiden.
- Kanske svårt för operatörer att göra egna överenskommelser, därför behövs konsumentinitiativ.
- Varför oroa sig för det som hittills kallats internet? Om lagstiftande församlingar/politiska beslutsfattare inte förstår potentialen och värdet av öppet internet, eller inte förstår villkoren och förutsättningarna för nätaktörer finns risken att satsningar på infrastruktur görs utifrån enskilda frågor/aktörer/nationella särintressen på bekostnad av öppenhet.
- Ska det få finnas variantprodukter som inte är internetaccess?
- Behöver man gå med styrmedel om det uppstår regionala avvikelser som gör att det i vissa områden enbart går att köpa variantprodukter?
- Viktigt inte bara för slutkunderna att veta vad det är de får, även för tjänsteutvecklare som behöver veta att de kan nå potentiella användare.
- Ett problem idag är att vi inte är på det klara med det grundläggande syftet för att bevara ett öppet internet. Är det ett självändamål, konsumenträtt, yttrandefrihet, tillväxt, låga inträdesbarriärer som främjar kreativitet? Dvs. samhällsperspektiv, konsument/marknadsperspektiv, nätägar-/investerarperspektiv. Det har implikationer för vem som ska bära eventuella kostnader för att hålla nätet öppet.
- Möjligheten att transparens kan vara tillräckligt normerande för marknaden om en mindre grupp användare förstår innebörden och verkar som "översättare" till resterande konsumenter. Att operatörer blir tvungna att definiera vad deras tjänster innehåller kan kanske till och med i sig vara nog skydd för öppenheten eftersom de då själva behöver veta vad som gäller.
- Det behövs bättre möjligheter att testa den egna uppkopplingen utifrån öppenhetskriterier, och samla statistik centralt.
- Kommer implementeringen av Telekompaketet med den informationsplikt som ingår samt PTS nya regeringsuppdrag avseende transparens att lösa situationen? Behövs mer åtgärder eller tydligare krav?
- Går utvecklingen snabbare än regelverket hinner med? Det kan i så fall vara ett argument för att andra initiativ behövs.

4.2 Respons på mötesinbjudningar

Mötesinbjudningar gick ut till de operatörer som visat intresse antingen för maillistan eller för den första informationen om projektet som gick ut till internetoperatörer i Sverige. Sommarledigheter kom lite ivägen, men responsen var god och möten bokades in både före och efter sommaren.

Mötesförfrågan till tillsynsmyndigheten i både Norge och Sverige har gett mycket god respons, de har varit intresserade av arbetet och att delge sina synpunkter och ställa frågor till Juliagruppen om projektet och tanken bakom.

4.3 Sammanfattning av samtalsämnen från möten

Under våra möten med internetoperatörerna blev det tydligt att det öppna nätet inte är en prioriterad fråga i branschen. Intresset för en överenskommelse i frågan är med andra ord minst sagt svalt. De två huvudargumenten var att det inte är något som kunderna efterfrågar och att garanterat öppen internetaccess skulle bli mycket dyrare än vad kunderna är beredda att betala. Dessutom ställdes frågan om en sådan branschöverenskommelse är något som behövs i Sverige, finns det dokumenterade problem?

Nästa stora fråga var hur man definierar internetaccess. Vilka blockeringar och vilka trafikprioriteringar är acceptabla? Även här saknades enighet. Blixtvik var den operatör som var mest intresserad av att diskutera en möjlig märkning. De är en av få operatörer i Sverige som inte ens

blockerar inkommande port 25, vilket betyder att deras kunder kan köra egna mailservrar. De trodde dock att det skulle bli en tuff diskussion att komma överens om vad som får vara blockerat.

Tre och Telia, de två leverantörer av mobil uppkoppling som vi träffat, argumenterade båda för att det inte kunde ställas samma krav på mobila nät som på fasta eftersom tekniken är för sårbar. En användare som belastar nätet med bandbreddstunga eller aggressiva protokoll kan påverka upplevelsen för alla användare på samma mobilmast negativt. Som exempel på vanlig tung belastning av nätet nämndes kunder som kör bittorrent.

Tre nämnde att om de skulle ansluta sig till en märkning som innebar att de inte kunde ingå avtal med tjänsteleverantörer så skulle de förlora stora intäkter, och att denna kostnad skulle behöva föras över på slutanvändarna. En tanke som dök upp under det samtalet var att staten, om de ansåg att ett öppet internet har ett värde i sig, skulle gå in och subventionera öppenhet på ett liknande sätt som man finansierar utbyggnad av mobilmaster i Norrland.

Risken att förlora flexibilitet nämnde Telia som en farhåga med en eventuell branschöverskommelse, vilket besvarades med att samma flexibilitet även kan tänkas äventyras om det istället blir tal om regleringar. Ett framtidsscenario som pekades på var "Internet of things", som man menade kommer att kräva nya saker av nätet. Både mer aktiva prioriteringar och stora investeringar, vilket skulle göra det svårt att idag gå med i en branschöverenskommelse. Frågan dök också upp om det över huvud taget är internet som är framtiden för datakommunikation.

Blixtvik utmärkte sig som en operatör som ser en marknadsfördel i öppenhet. De använder gärna ordet internet och ser på nätet som en viktig infrastruktur, som el. Under samtalet dök även åsikten upp att internetoperatörer borde fungera mer som elleverätörer. Det kan vara värt att notera att de inte driftar trådlöst nät.

Hos PTS pratade vi mycket om ökad transparens som det mest effektiva sättet att säkra en positiv utveckling av nätet. Om operatörer levererar något annat än internetaccess så blir det synligt. För att konkurrensen ska fungera så behövs det dock transparens om mer än hastighet och tillgänglighet. I öppenhetsutredningen[16] pekade PTS på att det är viktigt att undersöka om det finns några problem med öppenheten innan man rusar in och ska fixa. Ett nödvändigt första steg av en sådan undersökning är en bra definition av internetaccess.

PTS ser två sätt att bevara ett öppet internet; en vilja hos användarna eller politiska beslut, dvs. reglering. Hur skapar man betalningsvilja hos slutanvändare? Vad skulle de sakna i ett icke öppet nät, som de har tillgång till idag? Det svåra med en sådan frågeställning är att det inte är säkert att det går att definiera idag. Ett icke öppet nät kan innebära att tjänster som en slutanvändare skulle ha mycket nytta av imorgon aldrig utvecklas.

Även PTS ställde frågan vem som ska ta kostnaden för öppenheten och påpekade att svaret på det beror på hur man värderar det öppna nätet. Vilket perspektiv ska det bedömas utifrån? Är ett öppet internet en samhällsfråga, en konsumentfråga eller något för marknaden att värna om? Om det handlar om samhällets utveckling så är det en fråga om politiska visioner och politiska beslut, inte en branschfråga.

I början av projektet hade vi ett telefonmöte med norska Post- og Teletilsynet, som under 2007 och 2008 tog fram principer för nätneutralitet i Norge[17]. Det finns lärdomar att dra av den processen, även om situationen är annorlunda i Sverige. Som vi har märkt under våra samtal så ser internetoperatörerna här diskussioner om definitioner och öppenhet som en kostnad och som tidsåtgång. En överenskommelse som den norska kan spara pengar då samtal mellan operatörer och politiker underlättas eftersom man har ett gemensamt dokument att förhålla sig till. De operatörer i Norge som var med under framtagandet av principerna har anslutit sig till dessa, dock är det få operatörer som har anslutit sig i efterhand. De små operatörerna är anslutna genom en samorganisation. Det viktigaste resultatet som NPT ser är en ökad förståelse för och en gemensam syn på vad nätneutralitet är.

[16] http://www.pts.se/sv/Dokument/Rapporter/Internet/2009/Oppna-nat-och-tjanster---PTS-ER-2009/
[17] http://www.npt.no/ikbViewer/Content/110157/Om_nettnoytralitet_v2.pdf

4.4 Erfarenheter

Generellt så har projektet fått mycket positiva reaktioner. Många vill ha ett livligare samtal i Sverige om ett öppet internet, där olika aktörer deltar. Det är uppenbarligen ett ämne som det finns många åsikter om och där fler än vi i Juliagruppen känner ett behov av att lyfta frågan. Under arbetets gång har vi dock stött på vissa problem. Framförallt två av dessa är värda att lyfta fram.

För det första fick vi tidigt i projektet en känsla av att det här är ett ämne som alla utom just internetoperatörena känner ett behov av att diskutera i ett öppet forum. Det märktes framförallt på maillistan, där operatörer anmälde ett intresse att delta men sedan bevakade samtalet utan att själva driva några frågor.

Det andra problemet, vilket kanske inte borde komma som någon överraskning, är att det är svårt att ta sig förbi grundläggande diskussioner om syftet med ett öppet internet och hur man ska definiera kriterier. Det har varit en grundläggande del i arbetet att försöka bena ut dessa frågor. Definitioner är något som man måste lägga stort fokus på i vidare arbeten med frågorna. Vi tror också att det är av stor vikt att förankra dessa definitioner hos internetoperatörerna.

En ren administrativ lärdom är att Sverige stannar upp under minst en månad varje sommar och att det bör räknas in i framtida projektplaner. Vi justerade detta efter sommaren genom att begära en månads uppskov för slutrapporten; det gav oss den tid som behövdes för fysiska möten.

Arbetet med denna förstudie har varit ovärderlig för Juliagruppen. Vi har själva utmanats i våra ståndpunkter och kunskaper om internet. Under resans gång så har vi tvingats inse att vi var lite naiva i vår bedömning av hur lätt det skulle vara att nå någon form av överenskommelse. Vi har fått kontakter vi inte har haft tillgång till sedan tidigare och har bjudits in till samtal i rum där vi inte tidigare rört oss.

5 Framtiden

5.1 Viktiga frågor

Frågan måste lyftas till en ny nivå. Om ett öppet internet är ett samhällsintresse så behöver samtalet föras i politiken, inte direkt med internetoperatörerna. Med operatörerna behöver man snarare diskutera hur de kan svara på nya krav om transparens. Det ska bli intressant att se vad som kommer ur Näringsdepartementents uppdrag till PTS om bättre och tydligare konsumentinformation om Internetabonnemang[18].

Om det faktiskt finns en efterfrågan bland slutkunder på riktig internetaccess utan begränsningar så kan det vara effektivt med konsumentupplysning. Tekniska undersökningar av dagens produkter och rapporter till media om vilka problem som finns och dyker upp kan vara en väg. Plötsligt införda och odokumenterade begränsningar kanske skulle kunna leda till en liten medieskandal som gjorde att ämnet fick mer publicitet. Då skulle kvaliteten på internetaccess kunna bli något för operatörer att marknadsföra.

5.2 Mätningar av öppenheten i nätet

Även om diskussioner skulle ha bra effekt så är det viktigt med fakta i form av bra mätningar av hur nätet mår. Det finns redan enkla verktyg som inte testar öppenhetskriterier och bra men avancerade verktyg som testar det mesta, men det saknas enkla verktyg som ger bra statistik.

Ett förslag vi diskuterat, och för vilket vi lämnat in en projektansökan till Internetfonden, är en router som skulle placeras ut hos internetanvändare för att kontinuerigt samla information och skicka statistik till en central databas, en "öppenhetsrouter". Poängen skulle dels vara att

[18] http://www.sweden.gov.se/sb/d/7253/a/151887

få bra statistik på hur olika produkter skiljer sig från varandra och dels att upptäcka eventuella begränsningar så fort de införs.

En annan möjlig lösning skulle kunna vara att införskaffa ett antal internetabonnemang och själva samla statistik och köra tester för att se skillnader och upptäcka begränsningar. En sådan laborationsmiljö skulle kunna drivas och underhållas i samarbete med andra intresserade organisationer i Sverige, exempelvis .SE.

5.3 Seminarier

Vi tänker fortsätta att jobba för en levande diskussion. Nästa steg tas i samband med Internetdagarna den 25:e och 26:e oktober. Resultat och tankar från projektet kommer då att presenteras och diskuteras med aktörer från marknaden och myndigheter. Dessa samtal ser vi som en förlängning av projektet, där samtalet lyfts och konkretiseras.

5.4 Konsumentmärkning

Fortsatta diskussioner om möjligheterna till en konsumentmärkning av internetaccess pågår, på flera nivåer. Juliagruppen ingår som en part i dessa samtal. Det diskuteras bland annat hur en eventuell märkning skulle administreras, marknadsföras och hur kriterierna fortlöpande skulle kontrolleras.

Arbetet måste utföras i flera steg. Den första biten som måste falla på plats är en konkret definition av Internetaccess, som har operatörernas stöd. En början kan vara att ta fram en enkät som skickas till operatörer för att räta ut frågetecken. Enkätens huvudsyfte skulle vara att undersöka hur eniga operatörerna är om vilka parametrar och värden som definierar Internetaccess.

5.5 Samarbete och samtal

Parallellt med det konkreta arbetet med definitioner och diskussionen om en eventuell märkning så behövs det en öppen dialog med berörda beslutsfattare och myndigheter. Dels för att ha en insyn i de beslut som är på gång som rör internet som infrastruktur och samhällskatalysator, och dels för att lyfta fram Juliagruppens syn på internet och de kunskaper som vi har fått genom detta och andra projekt vi är involverade i.

Vi ser intensifierade kontakter mellan alla inblandade organisationer som en av huvuduppgifterna för Juliagruppen. Svenska organisationer som vi vill samarbeta med är till exempel:

- Bredbandsforum[19] – För att diskutera samhällsperspektiven
- .SE – Mer konkret samarbete kring mätningar av öppenheten samt som samarbetspartner för framtida seminarier och evenemang
- SNUS[20] – Diskussioner med SNUS har redan resulterat i ett gemensamt seminarium[21] i samarbete med .SE. Vi vill bygga vidare på denna kontakt och arbeta för kunskapsutbyte och fler framtida gemensamma arrangemang
- ISOC-SE[22] – Här har vi upprättat ett kunskapsutbyte när det gäller remisskrivande och vi hoppas kunna bygga vidare på det

[19] http://www.bredbandivarldsklass.se/sv/Om-Bredbandsforum/
[20] http://www.snus.se/om-snus/
[21] https://www.iis.se/evenemang/internet-och-manskliga-rattigheter
[22] http://www.isoc.se/index.php?option=com_content&view=article&id=44&Itemid=53

5.6 Europeiska kontakter

Vi ser en stor tillgång i de olika organisationer inom EU som också är involverade i arbetet för nätneutralitet, både på lokal nivå och pan–europeisk. Vi har bland annat i samband med svaret till EU–konsultationen om nätneutralitet diskuterat ämnet med flera andra grupper och önskar upprätthålla dessa kontakter så att vi kan dela erfarenheter och hjälpas åt.

Ett möjligt tillfälle för europeiska diskussioner är mötet[23] i Bryssel den 11 november som arrangeras av EU–parlametet och –kommissionen med anledning av konsultationen kring nätneutralitet och där bland annat Bits of Freedom kommer att närvara. Möjligheten att medverka vid det och andra liknande möten för att fördjupa kontakter och få större inblick i arbetet med dessa frågor på EU–nivå kommer att utforskas.

[23] http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecomm/library/public_consult/net_neutrality/index_en.htm